

Asia: VN/31820/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö TE-palvelut 2024 - asetuskokonaisuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

-

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ilmoittaa aluehallintovirastojen puolesta lausuntona seuraavaa:

Valtioneuvoston asetuksella työvoimapalveluiden ohjauksesta annettaisiin tarkempaa sääntelyä työllisyyden edistämisen valtakunnallisen neuvottelukunnan kokoonpanosta ja jaostoista. Neuvottelukunnalla olisi kolme pysyvää jaostoa: kuntajaosto, tietojaosto ja yhdyspintajaosto ja neuvottelukunta voisi myös asettaa asioiden valmistelua tai tietyn asiakokonaisuuden tarkempaa käsittelyä varten jaostoja. Ehdotetun tarkemman sääntelyn on tarkoitus tukea työvoimapalveluiden ohjausta sekä valtion ja työvoimaviranomaisten välistä yhteistyötä. Neuvottelukunta voisi toimia eri hallinnonalojen tavoitteiden yhteensovittamisen foorumina. Valtionhallinto olisi edustettuna neuvottelukunnassa siten, että kehittämis- ja hallintokeskuksella (KEHA-keskus), ELY-keskuksilla ja työvoimaviranomaisten valvonnasta vastaavalla aluehallintovirastolla olisi kullakin yksi jäsen.

Aluehallintovirasto kannattaa esitettyä. Neuvottelukunnassa tulisi olemaan laaja ja monipuolinen edustus työllisyyden hoidon toimijoista. Aluehallintovirasto valvoo 1.1.2025 alkaen valtakunnallisesti työvoimaviranomaisia ja työvoimapalveluiden järjestämistä. Vastuu työvoimaviranomaisten toiminnan ja työvoimapalveluiden lainmukaisuuden valvonnasta perustelee aluehallintoviraston edustuksen neuvottelukunnassa, ottaen huomioon neuvottelukunnan tehtävät ja sen toiminnalle asetetut tavoitteet. Valvonnan tavoitteiden tulee olla yhdenmukaisia työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden kanssa ja tukea julkisen työvoimapalvelujärjestelmän toimivuutta. Tämän vuoksi yhteistyö ja koordinaatio työvoimapalvelujen järjestämiseen osallistuvien ja niistä vastaavien toimijoiden kanssa ja välillä on tärkeää.

Aluehallintovirasto edistää toimialoillaan perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista sekä peruspalvelujen saatavuutta. Työvoimapalveluilla on yhteys mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin sekä koulutuspalveluihin, joiden ohjauksesta ja valvonnasta aluehallintovirasto alueella vastaa. Toimialojensa ja valvontatehtäviensä myötä aluehallintovirastolla on käytettävissään monialaista erityisasiantuntemusta, jota voidaan hyödyntää myös neuvottelukunnan alaisessa jaostotyöskentelyssä sekä alueellisissa työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa. Poikkihallinnollinen yhteistyö on olennainen osa myös työvoimapalveluiden tehokasta valvontaa ja kehittämistä, ja se lisää valvonnan vaikuttavuutta.

Työvoimapalveluita valvovalle viranomaiselle kertyy valvonnan kautta sekä valtakunnallisesti että alueittain paljon sellaista tietoa, jota muilla työllisyyden hoidon viranomaisilla tai toimijoilla ei ole. Tätä tietoa on tarkoitus myös soveltuvilta osin siirtää KEHA-keskuksen hallinnoimaan tietovarantoon valtakunnallisten tavoitteiden toteutumisen seuraamisen ja arvioimisen perustaksi.

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

-

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

-

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

-

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

-

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto ilmoittaa lausuntona aluehallintovirastojen puolesta seuraavaa:

Laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023, järjestämislaki) aluehallintoviraston valvontatehtävää ei ole säädetty keskitettäväksi millekään aluehallintovirastolle. Esitys työvoimaviranomaisten ja työvoimapalveluiden valvontatehtävän keskittämisestä yhdelle aluehallintovirastolle on kannatettava ja perusteltu. Esitys on myös järjestämislain perustelujen mukainen.

Valvontatehtävä on toimintaympäristöltään uusi ja erilainen tehtävä kuin aluehallintoviraston muut tehtävät. Valvonnan toteuttaminen edellyttää laajaa ja poikkihallinnollista yhteistyötä monien eri tahojen kanssa ja valvonnassa joudutaan tekemään strategisia linjauksia valvontakohteiden valinnasta sekä kantamaan laajaa vastuuta toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta sekä lopputuloksesta. Koska kysymyksessä on aluehallintoviraston toimialalla uusi ja laaja valvottava kokonaisuus, tehtävän tavoitteellinen hoitaminen tarvitsee oman toimintonsa kuten asetusmuistiossa on esitetty. Pysyvä rahoitus valvontatehtävään on päätetty julkisen talouden suunnitelmassa 2024–2027.

Työvoimaviranomaisten ja työvoimapalveluiden valvonnan keskittäminen yhdelle aluehallintovirastolle varmistaa lainmukaisen ja yhtenäisen ratkaisulinjan noudattamisen, menettelytavat sekä ratkaisujen ja päätösten laadukkuuden. Lisäksi keskittämisellä voidaan varmistaa toiminnon tarkoituksenmukainen organisointi, erityisasiantuntemus sekä toiminnan tehokkuus. Valvontatehtävän osaaminen vaatii sekä lainsäädännön että TE-palvelujen laajaa asiantuntemusta ja yhteistyötä aluehallintoviraston muiden toimialojen sekä sidosryhmien kanssa. Valvottavien työvoimaviranomaisten koko ja toimintaympäristö ovat erilaisia eri työllisyysalueilla. Monipaikkaisella työskentelymallilla voidaan mahdollistaa myös aluetuntemus sekä kielelliset oikeudet.

Aluehallintovirasto katsoo, että valvontatehtävän resurssien kehittymistä ja määrää on välttämätöntä seurata ja tarkastella säännöllisesti, myös pidemmällä tähtäyksellä, jotta kansalaisten perusoikeuksien turvaamisen voidaan katsoa olevan riittävällä tasolla. Resurssia tulee olla riittävästi kanteluasioiden käsittelyn lisäksi myös viranomaislähtöiseen valvontaan, joka nähdään aluehallintovirastossa vaikuttavampana, koska näin varmistetaan heikoimmassa asemassa olevien asiakkaiden yhdenvertaisten palvelujen saaminen. Myös valvonnalle asetettavat tavoitteet tulee suhteuttaa käytettävissä olevaan resurssiin.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on valvonut ja valvoo lain työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta (1269/2020, kuntakokeilulaki) 22 §:n mukaisesti julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämistä kaikissa kokeiluun osallistuvissa kunnissa ajalla 1.3.2021-31.12.2024. Työllisyyden kuntakokeilujen valvonta on aluehallintoviraston valtakunnallinen erikoistumistehtävä, jolla Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto pilotoi 1.1.2025 aluehallintoviraston järjestämislain 25 §:ssä tehtäväksi säädettyä valvontaa. Tämän vuoksi on luonteavaa, että valvontatehtävä keskitetään Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon. Tavoitteena on sujuva siirtymä kuntakokeilujen valvonnasta työvoimaviranomaisten ja työvoimapalveluiden valvontaan 1.1.2025 alkaen. Aluehallintouudistuksessa työvoimapalveluiden valvontatehtävä on tarkoitus siirtää osaksi perustettavaa valtakunnallista valtion lupa-, ohjaus- ja valvontavirastoa.

Asetuksen 13 a §:n 1 momenttiin lisättävän 1 kohdan sisällöstä

Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 6 §:n mukaan aluehallintovirastojen toimivallasta sekä toimialueista ja niiden laajentamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksen aluehallintovirastoista Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialuetta ja toimivaltaa eräissä tehtävissä koskevaan 13 a §:n 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin säännös, jonka mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto hoitaisi koko maan alueella työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023, järjestämislaki) tarkoitetut aluehallintovirastoille säädetyt tehtävät.

Aluehallintovirasto toteaa, että järjestämislain 25 §:ssä sekä työttömyys-turvalain (1290/2002) 11 luvun 4 d §:ssä säädetään aluehallintoviraston tehtävistä työvoimaviranomaisia valvovana viranomaisena. Kysymys on siten järjestämislain 25 §:ssä sekä työttömyysturvalain 11 luvun 4 d §:ssä tarkoitetusta valvonnasta.

Työttömyysturvalain 11 luvun 4 d §:n (laki 23.3.2023/385) mukaan tässä laissa työvoimaviranomaiselle ja elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskukselle (KEHA-keskus) säädettyjen tehtävien valvontaan sovelletaan, mitä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 25 ja 26 §:ssä säädetään. Aluehallintovirasto siten valvoo KEHA-keskusta siltä osin, kun on kyse työttömyysturvatehtävien hoitamisesta.

Aluehallintovirasto katsoo, että aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n 1 momenttiin lisättävän 1 kohdan tulisi selvyuden vuoksi sisältää molemmat edellä mainitut valvontatehtävät eli työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa (380/2023) sekä työttömyysturvalaissa (1290/2022) tarkoitetut tehtävät. Molemmissa tehtävissä Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston toimialue ja toimivalta käsittää esityksen mukaisesti koko maan.

Sauvola-Lukkari Marjaana
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto